

льну увагу на майбутні контакти із радянськими адміністративними органами, які, на думку есбістів, склалися із "вибраного більшовицького елементу" в середовищі якого могло бути чимало агентури НКВС [13, арк. 118]. Інструкція забороняла вступати на роботу в радянський адміністративний апарат усім, хто був пов'язаний із підпіллям чи повстанським рухом, обмежувала пересування територією діяльності УПА не лише повстанців, але навіть і простих селян, які знали про місця дислокації повстанських відділів [13, арк. 118-119]. Особливу увагу керівник СБ вимагав звертати на спекулянтів, які "вешталися тереном" і могли, на його думку, виконувати роль розвідників та інформаторів НКВС [13, арк. 119]. Також, із приходом радянської влади, рекомендувалося переводити повстанські відділи в ті околиці, де стрільці та старшини не були відомі місцевому населенню, а також максимально конспірувати членів сімей учасників УПА [13, арк. 119].

"Інструкція" передбачала також смертну кару за "співпрацю з більшовиками проти УПА" та "за співпрацю з німцями та з іншими розвідними центрами" [13, арк. 119]. Документ мав бути оголошений усім членам УПА, підпілля ОУН і симпатикам націоналістичного руху, його положення оголошувалися "обов'язковими" до виконання [13, арк. 119].

Підводячи підсумки слід наголосити, що керівництво підпіллям ОУН і командування УПА на зламі 1943-1944 рр. намагалося здійснити суттєву реорганізацію роботи підвладних їм структур з метою максимально безболісного переходу фронту й пристосування до роботи в умовах радянської дійсності. Із директивних документів керівництва націоналістичного руху випливає, що головним завданням на період переходу фронту вважалися збереження кадрів, "чистка терену" від людей, які симпатизували радянській владі, підготовка масштабної агітації в лавах червоноармійців і серед населення Центру і Сходу України. Повстанським відділам заборонялося втягуватися в будь-які масштабні бойові операції, особливо із частинами регулярної німецької або Червоної армії.

Маючи досвід протистояння із радянськими спеціальними службами в 1939-1941 рр., керівництво ОУН

особливу увагу звертало на посилення конспірації, контррозвідальну роботу у власному середовищі й серед населення. Кадрова структура підпілля не повинна була різко збільшуватися, нові прихильники боротьби за незалежність мали залишатися за межами підпільної мережі й повстанських відділів. Необхідність посилення заходів безпеки автоматично посилювала роль СБ, повноваження якої суттєво зростали.

Подальший досвід діяльності ОУН і УПА показав, що всіх інструкцій та директив втілити в життя не вдалося, як через недостатньо ефективне їхнє розповсюдження в низових ланках підпільно-повстанського руху так і через непередбачувано високу активність радянських спеціальних служб. Проте, попри високі втрати під час переходу фронту, націоналістичному підпіллю і повстанській армії вдалося зберегти кістяк руху, відновитися в умовах радянської дійсності й продовжувати активну діяльність до початку 1950-х рр.

1. Кентій А.В. "Двофронтна" боротьба УПА (1943 – перша половина 1944 рр.) // Організація українських націоналістів і Українська повстанська армія. Історичні нариси. Відп. ред. С.В. Кульчицький. – К.: Наукова думка, 2005.
2. Кентій А.В. Українська повстанська армія в 1943-1944 рр. – К., 1999.
3. Кентій А.В. Українська повстанська армія в 1944-1945 рр. – К., 1999.
4. Кентій А.В. Збройний чин українських націоналістів. Історико-архівні нариси. – Т. 2. Українська повстанська армія та збройне підпілля Організації українських націоналістів 1942-1956. – К., 2008.
5. Вовк О. Вступ // Літопис УПА. Нова серія. – Т.8 Волинь, Полісся, Поділля: УПА та Запілля 1944-1946. Документи і матеріали. Упорядн. О.Вовк, С.Кокін. – Київ – Торонто, 2006.
6. Ковальчук В. Діяльність ОУН(б) та УПА на Волині й південному Поліссі (1941-1944 рр.) – Торонто – Львів, 2006.
7. Марчук І. Командир УПА-Північ Дмитро Клячківський – "Клим Савур". – Рівне, 2009.
8. Русначенко А. Народ збурений. Національно-визвольний рух в Україні й національні рухи опору в Білорусії, Литві, Латвії, Естонії у 1940-50-х роках. – К.: Пульсари, 2002.
9. Киричук Ю. Український національний рух 40-50-х рр. XX століття: ідеологія і практика. – Львів: Добрі справи, 2003.
10. Motyka G. Ukraińska partyzantka 1942-1960. Działalność Organizacji Ukraińskich Nacjonalistów i Ukraińskiej Powstańczej Armii. – Warszawa: Rytm, 2006.
11. Інструктивна директива // Галузевий Державний архів Служби безпеки України, ф. 13, спр. 372, арк. 105-114.
12. Наказ № 27 к-ра УПА-Північ "П.Мосура" (від 14 січня 1944 р.) // Літопис УПА. Нова серія. – Т. 2. Волинь і Полісся: УПА та Запілля 1943-1944. Документи і матеріали. – К. – Торонто, 1999.
13. Інструкція ч. 1. Комендантам самостійних ділянок при головному штабі УПА, група Північ, комендантам ВО та комендантам СБ ВО (від 15 січня 1944) // Галузевий Державний архів Служби безпеки України, ф. 13, спр. 372, арк. 118-119.

Надійшла до редколегії 18.03.11

Д. Розовик, д-р іст. наук, проф.

МІГРАЦІЯ УКРАЇНСЬКОГО НАСЕЛЕННЯ НА ПОВОЛЖЯ, УРАЛ І СИБІР У 1860-1917 рр.

У статті розкриваються причини міграції українського населення за межі своєї етнічної батьківщини на Поволжя, Урал і Сибір.

This article uncovers the reason of migration of Ukrainian population by the border their ethnic homeland in Volga's, Ural's regions and Siberia.

Переселення українців на Поволжя, Урал, а потім Сибір розпочалося з XVII ст. Спочатку воно носило не масовий характер. Сюди на вільні землі невеликими групами, сім'ями і навіть родинами розпочало переїжджати населення з Правобережної, Лівобережної та Слобідської України. Причиною цієї міграції, особливо з Правобережної України, була ліквідація тут Річчю Посполитою в процесі Руїни козацько-гетьманської держави, відновлення поляками кріпосного права, посилення релігійного, культурного і етнічного гніту польськими феодалами українського населення.

Частина населення, якому вдалося втекти з Правобережної України на Лівобережну, оселялося тут на постійне проживання, інші – у Слобідській Україні, далі – у Воронезькій і Пензенській землях і Поволжі. Точна кількість українського населення, яке оселилося у цих землях впродовж XVIII – першої половини XIX ст., невідома. У архівних документах є згадка про те, що їх тут

селилася велика кількість, яка нараховувала по декілька десятків тисяч осіб у кожному регіоні. Але ця цифра не може бути точною, тому що при різних записах і реєстраціях, особливо у козацьких станах, вони називали себе просто православними. Таким чином, багато вихідців з України були записані у козацтво Поволжя, Уралу, Сибіру, Казахстану, Забайкалля, Даурії, Приамур'я, Далекого Сходу як російське населення.

Більш вільна і масова міграція у ці райони розпочалася у першій половині XIX ст., коли у Російській імперії назріла криза феодално-кріпосницької системи, почався промисловий переворот й активне освоєння природних багатств Уралу, Сибіру, Забайкалля. Прискореному освоєнню цих земель сприяло будівництво Транссибірської залізниці. Це дало можливість не тільки швидко переїхати на Урал і Сибір великій масі населення, а й завозити сюди значну кількість різних вантажів: будівельних матеріалів, техніку, сільськогосподарський рема-

© Розовик Д., 2011

нент тощо та вивозити з Сибіру промислову і сільськогосподарську продукцію.

Ліквідація у Російській імперії кріпосного права відкрила ще більше можливості для освоєння вільних земель у Поволжі, Уралі, Сибірі, Північному Казахстані. Причиною цьому стало те, що ліквідація кріпосного права залишала за поміщиками великі землеволодіння, у той час як мільйони селянських господарств стали малоземельними або взагалі не мали засобів для існування. В Україні вже на 1870-ті роки майже 1 млн. селянських дворів, що становило близько 5 млн. осіб, жили за межею бідності. Саме це селянство у більшій своїй масі й прагнуло виїхати на вільні землі, щоб стати там незалежними від поміщиків господарями.

Тут варто зауважити, що уряд Росії не заважав цьому процесу, а навпаки – стимулював переселення. Це, з одного боку, зменшувало аграрне напруження в суспільстві й антипоміщицьку боротьбу за землю, а з іншого – давало можливість власними людськими ресурсами без ніякої еміграції різних народів з інших країн освоїти ці багаті регіони держави. Вирішуючи це питання, уряд на переїзд переселенцям на нові місця проживання виділяв допомогу кожній родині по 200-300 руб. допомоги, що було на той час дуже великою сумою. Крім цього, надавалися будівельні матеріали, сільськогосподарський реманент, кінь-тяглова сила, посівний матеріал. Не останнє місце в цьому процесі відігравав і той факт, що кожній переселенській сім'ї виділялося до 100 дес. орної землі, по декілька десятин лісу, лугів та інших угідь для ведення сільського господарства та тваринництва. До того ж, за бажанням господаря, у доповнення до визначених йому наділів, він міг купити ще додаткові землі стільки, скільки міг утримати по 3 руб. за дес. (в Україні на той час десятина землі коштувала 40-45 руб.).

Звичайно, переселення на Урал і Сибір українці не завжди сприймали з великим ентузіазмом. Їм було дуже боляче залишати рідну землю, родичів, близьких, свою батьківщину, але іншого виходу не було. Вони стояли перед очевидним фактом – або жити в Україні у злиднях, бідності й бути щоденним безправним наймитом у поміщиків чи фабрикантів, або стати вільним господарем на власній землі. Зрозуміло, що більшість населення, всупереч своїм бажанням жити на рідній землі, змушені були мігрувати на Схід.

Характеризуючи природно-кліматичні умови, куди рухалися переселенці з України, варто зауважити, що ці землі майже повністю відповідали вимогам для ведення продуктивного землеробства і тваринництва. Клімат, особливо у південних районах Уралу і Сибіру та Середньому Поволжю, був помірно теплим, холодним і вологим. Ґрунти – переважно чорноземи, каштанові, дерново-підзолисті. Землеробський період тут тривав з березня по жовтень, тобто 8 місяців. При правильному агротехнічному веденні землеробства, ґрунти давали досить високі врожаї зернових та інших сільськогосподарських культур, що майже відповідали рівню урожайності полів України. Наприклад, у Сибірі з однієї десятини землі, при висіві 12 пудів на дес.: жита збирали 90 п., пшениці – 85 п., вівса – 100 п., яриці – 82 п. 3 луків знімали по 2-3 укоси трав на сіно [1, арк. 45]. Якщо врахувати той факт, що кожна переселенська родина засівала під зернові по 15-20 дес. землі (в Україні цей показник становив 1-3 дес.), то зібраний урожай забезпечував сім'ю не тільки всіма необхідними продуктами харчування землеробства і тваринництва, а й давав можливість певну кількість цієї продукції вивозити на ринок. В цілому такі господарства за декілька років перетворювалися з бідних українських у заможні родини й своєю працею перетворили неосвоєні землі Поволжя, Уралу і Сибіру у розвинуті аграрні регіони.

Щодо площ земель, придатних для господарювання, то за підрахунками землевпорядників тих часів, вона становила: у Сибірі – близько 43 млн.; Уралі – 1,5 млн.; Поволжі – 3,5 млн.; Північному Казахстані, який межував з Сибіром – 38 млн. дес.. В цілому густота населення у названих регіонах становила 2 особи на 1 км². Це був найменший показник заселення придатних для життя територій планети, крім зони тундри, Арктики і окремих районів пустель [2, арк. 57].

Така густота населення впливала відповідно і на формування населених пунктів. Села, особливо у Сибірі і Приураллі, створювалися невеликі. Це були переважно хутори по 10-15 господарств, жителі яких були між собою або родичі, або переселенці з одного села чи волості України. Села-хутори володіли по 1,5 тис. і більше десятин землі.

Переселенці, які сюди прибули до реформи 1861 р. і у 1870-1880-х роках, як вже попередньо зазначалося, отримували на сім'ю по 100 і більше десятин землі. Їх називали старожилами – стодесятниками. Але не завжди отримані ними землі можна було повноцінно використати під сільське господарство. У багатьох районах ці ґрунти потрібно було освоїти. Звільнити від різних чагарників, зарослів, провести осушення перезволоженої землі, засіяти луги культурними травами та здійснити інше агрокультурення угідь. Ці роботи потребували великих затрат людської фізичної праці та матеріальних ресурсів. Зрозуміло, що не всі переселенці могли впоратися з такими труднощами, тому частина з них поверталася знову в Україну, а інші – переїздили у Забайкалля, на Далекий Схід. Тут вони або знаходили кращі землі під поселення ніж у Сибірі і на Уралі, або йшли працювати на заводи, фабрики, золотодобувні та риболовецькі артілі, на будівництво залізниці до Владивостока і в Маньчжурію.

Однак, незважаючи на дещо розсіяне поселення, українці на нових місцях мешкання зберігали свої національно-етнічні ознаки і традиції. Вони будували села так як і в Україні. У центрі села чи хутора зводилася церква, громадські будівлі, школа, хата-читальня. У ній знаходилися привезені з України книжки, друковані рідною мовою. Оселі і господарські приміщення будувалися упорядковано по вулицях з дотриманням всіх існуючих на той час норм санітарної й протипожежної безпеки і, як правило, огорожувалися від вулиці дерев'яними оздобленими або розфарбованими парканами. Житлові приміщення, на зразок як в Україні, були прикрашені рушниками, вишивками, застилками. У хатах було багато ікон святих, яких шанували православні українці. У сім'ях велася спілкування українською мовою. На святах виконувалися українські пісні, музика. У великих селах і містечках, де згуртовано мешкали українці, було відкрито 80 українських шкіл. Діяли десятки українських класів у російських школах, працювало 120 хат-читалень, 40 бібліотек з україномовною навчальною, художньою та сільськогосподарською літературою. Поширювалися серед населення україномовні газети "Щире слово", "Засів", "Манівець", "Амурщина", які видавалися у Хабаровську і Владивостоці. Друкувалися українською мовою листівки, плакати, брошури з сільськогосподарською тематикою. Переселенцями привозилися україномовні книжки, які або зберігалися в родині, або передавалися в школи, хати-читальні, бібліотеки [3, арк. 13].

Створені культурно-освітні осередки давали можливість українцям-переселенцям зберегти свою мову, культуру. Надавати дітям основи шкільної освіти, а дорослим – ліквідовувати неписьменність. Тут також варто зазначити, що присутність у селах українських культурно-освітніх осередків позитивно впливало, а часто й допомагало місцевому корінному населенню: хантам, мансам, селкупам, хакасам, алтайцям, тувинцям, бу-

рятам піднімати власний культурно-освітній рівень. Окремі групи цього населення, у своїй переважній більшості, були неписьменними. Вони жили обособлено і за соціально-економічним й культурним розвитком та сімейно-побутовими традиціями знаходилися на рівні первісно-общинного ладу. Тому присутність у середовищі їх проживання українських сіл з прогресивними, як на той час, методами ведення сільського господарства, створення українцями належних соціально-економічних умов життя та ведення культурно-освітньої роботи, поступово залучило до цього процесу й корінного населення. А це в цілому позитивно впливало на загальний соціально-економічний розвиток краю [4, арк. 56].

Аналізуючи динаміку переселення українців у Сибір, слід зазначити, що їх відсоток, порівняно з іншими прибульцями на Урал, Сибір і навіть Поволжя, був дуже високий. Зокрема, у названі регіони у найбільш активний міграційний період з 1885 по 1917 рр. сюди на постійне поселення прибуло 1,382 млн. осіб. У Поволжі у цей час оселилося 73,4 тис. осіб (14358 господарств) або 74,6 % від чисельності усіх переселенців [5, арк. 294].

Переселення на Урал за 1907-1912 рр. років ілюструє подана таблиця. У знаменнику вказано кількість прибулих сімей-господарств, у чисельнику – осіб [6, арк. 446].

Переселення на Урал у Троїцький, Верхнеуральський та Ішимінський повіти:

Губернії виходу	1907	1908	1909	1910	1911	1912	Всього
Волинська	4	5	28	53	14	1	104
	—	—	—	—	—	—	—
	32	25	171	367	82	3	630
Київська	6	24	47	41	9	10	137
	—	—	—	—	—	—	—
	26	145	266	216	53	41	743
Полтавська	30	106	74	32	29	18	289
	—	—	—	—	—	—	—
	209	616	466	214	195	63	1763
Харківська	4	15	33	59	42	16	171
	—	—	—	—	—	—	—
	17	100	222	403	290	78	1116
Чернігівська	52	38	27	18	7	2	144
	—	—	—	—	—	—	—
	329	199	157	117	48	4	854
Всього	97	187	209	203	83	47	845
	—	—	—	—	—	—	—
	613	1035	1232	1323	668	189	5106

У лісостеповій зоні Омської, Тобольської, Томської, Єнісейської, Іркутської губернії прибуло 600 тис. (102178 господарств) – 56,7 % переселенців. В цілому з 1869 по 1917 р. переселенців з України у названих регіонах становило 41 відсоток [7, арк. 294].

Їх рух з українських губерній виглядав так:

З Лісостепової зони і Полісся найбільше виїхало (осіб) з :

Полтавської губернії – 319310

Чернігівської – 236662

Харківської – 178376

Київської – 165564

Подільської – 65675

Волинської – 51363

Всього з цієї зони – 1026138 осіб.

Зі Степової зони:

Катеринославської губернії – 236046

Одеської – 129858

Всього – 365904 особи.

У Сибірі, наприклад, переважна більшість переселенців з України оселялася у таких губерніях:

Губернії	Загальна кількість українців	З Волинської	Київської	Полтавської	Харківської	Чернігівської
Омська	32531	527	3964	14530	10253	3321
Томська	432790	39230	79801	95989	91057	126713
Єнісейська	71106	6448	16812	18885	5526	23449
Тобольська	40345	3441	6257	13286	5000	12357
Іркутська	19226	5868	4241	1453	3261	4403
Всього	599998	55514	111075	144143	115097	170243

У Томській, Єнісейській, Тобольській губерніях українське населення в більшості оселялося так:

Назва повіту	Загальна кількість осілих українців
Барнаульський і Кашинський	25974
Барабінський і Славгородський	77562
Омський	72851
Томський і Ново-Миколаївський	41124
Рубцовський	29677
Канський	26796
Анінський	24469
Мінусинський і Хакаський	20314
Кузнецкий	18048
Красноярський	7329
Тарський	3851
Бійський	2281
Всього	350279

У Іркутській губернії українські переселенці віддавали перевагу під поселення чотирьом повітам:

Назва повіту	Загальна кількість осілих українців
Балашинський	9914
Нижне-Дінський	8260
Іркутський	1165
Верхнєленський	49
Всього	19388

У Іркутську губернію їхали переселенці переважно з Волині і Чернігівщини. Вони згуртовано оселялися у Балашинському повіті [8, арк. 295-296].

Велике переселення українців на Урал, Сибір і Далекий Схід відбувалося під час Столипінської аграрної реформи. Їх чисельність становила близько 1 млн. осіб. Але не підготовленість на місцях до прийому такої кількості людей, недостача будівельних матеріалів для

зведення житла і господарських приміщень, несвоєчасне надання допомоги з боку держави на проведення окультурення земельних наділів, свавілля чиновників царської адміністрації від губернського до волосного рівнів, призвели до того, що до 1914 р. понад 80 % столипінських переселенців повернулося в Україну або роз'їхалися по інших регіонах країни.

Перша світова війна і національно-визвольна революція 1917 – 1921 рр. в Україні, громадянська війна у РСФРР та іноземна інтервенція на Далекий Схід на деякий час призупинили переселенський рух з України на Урал, Сибір, Північний Казахстан, Далекий Схід. Однак на початку 1920-х років переселення у ці регіони відновилося і тривало 10 років. Його причиною став помітний приріст населення республіки (щорічно приблизно 1,8 млн. осіб). Це викликало аграрне перенаселення або так звану "аграрну тісноту" та появи 5 млн. (1 млн. дворів) мало земельних й обезземелених селян.

За програмою переселення, яка була схвалена ВУЦВК та РНК УСРР на початку 1920-х років терміном на 10 років з України на Поволжя було переселено 16 тис.; Урал – 9 тис.; Сибір – 74 тис.; Далекий Схід – 80 тис.; Північний Кавказ – 15 тис.; Північний Казахстан – 10 тис. дворів. Всього 187 тис. родин або 1,5 млн. осіб [9, арк. 297].

Але розгортання колективізації в Україні та Союзних Республіках, а потім – голод, який охопив Україну, Поволжя, Урал, Північний Казахстан, Північний Кавказ, окремі степові райони Сибіру, призупинили добровільне переселення українців у ці регіони СРСР.

1. ЦДАВО України. – Ф.27. – Оп.6. – Спр.655. 2. Там само. – Ф.27. – Оп.6. – Спр.655. 3. Там само. – Ф.413. – Оп.1. – Спр.150. 4. Там само. – Ф.27. – Оп.7. – Спр.1131. 5. Там само. – Ф.27. – Оп.5. – Спр.363. 6. Там само. – Ф.27. – Оп.7. – Спр.1131. 7. Там само. – Ф.27. – Оп.6. – Спр.639. 8. Там само. – Ф.27. – Оп.6. – Спр.639. 9. Там само. – Ф.27. – Оп.6. – Спр.639.

Надійшла до редколегії 18.03.11

І. Семеніст, асп.

ПІДПИСАННЯ ПЕРШОГО АМЕРИКАНСЬКО-ЯПОНСЬКОГО ДОГОВОРУ БЕЗПЕКИ (1945-1952 рр.): ВИТОКИ ТА ПЕРЕДУМОВИ

Висвітлено питання окупаційної політики США в Японії як передумови укладення першого американсько-японського договору безпеки.

The article pays attention to the U.S. occupation policy in Japan as a condition of the conclusion the first US-Japan security treaty.

Із часу підписання першого американсько-японського договору безпеки минуло вже 60 років. Разом з тим, події що відбувалися у ті часи й досі накладають відбиток на двосторонні відносини США та Японії. В сучасній українській історіографії даної проблематики розвиток американсько-японського союзу за часів "холодної війни" згадується побіжно, проте, саме у цей період закладалася основа стратегічного партнерства, договірно-правова база союзу безпеки між країнами, що були супротивниками у Другій світовій війні. Саме тому, нами було поставлено завдання дослідити процес формування основ американсько-японського союзу.

Витоки американсько-японського союзу слід шукати ще за часів окупації Японії, що почалася 28 серпня 1945 року з прибуттям генерала Дугласа Макартура у військовий аеропорт Ацуга, та формально закінчилася 28 квітня 1952 року (зі вступом у дію Сан-Франциського мирного договору). За ці 80 місяців була закладена основа нових відносин між країнами. Народження американсько-японського союзу була наслідком цієї окупації.

Як відомо, основні принципи окупаційної політики союзників відносно Японії були сформульовані в Потсдамській декларації, підписаній 26 липня 1945 року Сполученими Штатами, Англією та Китаєм, до якої 8 серпня 1945 року офіційно приєднався й Радянський Союз.

У Потсдамській декларації зазначалося, що "назавжди повинні бути усунені влада та вплив тих, що ввели в оману народ Японії, змусивши його йти шляхом всесвітніх завоювань". У декларації підтверджувалося, що "повинні бути виконані" умови Каїрської декларації про обмеження японського суверенітету островами Хонсю, Хоккайд, Кюсю та Сікоку. Союзники проголосили, далі, свою рішучість суворо покарати військових злочинців та вимагати від японського уряду усунення всіх перешкод до відродження та зміцнення демократичних тенденцій серед японського народу. Вони обіцяли також, що "будуть встановлені свобода слова, релігії та мислення, а також повага до основних людських прав" [13].

У декларації зазначалося, що для досягнення зазначених цілей територія Японії буде окупована, але "окупаційні війська союзників будуть виведені з Японії, як тільки будуть досягнуті цілі і як тільки буде утверджений мирно налаштований та відповідальний уряд у відповідності до вільно вираженої волі японського народу" [14].

Вирішальну роль для проведення демократичних перетворень в Японії мало те, в чиїх руках опиниться реальна влада в період окупації. Після підписання акту про капітуляцію були створені так звані союзні окупаційні війська, командування якими було покладено на генерала Дугласа Макартура, командуючого збройними силами США у Тихому океані. В дійсності, в окупації брали участь виключно американські частини, не рахуючи невеликого контингенту англійських військ. Це дало змогу Сполученим Штатам диктувати японській владі свої вимоги та проводити таку політику, яка дуже часто приходила у протиріччя із домовленостями союзників того часу [10].

На Московській нараді міністрів закордонних справ США, СРСР та Англії у грудні 1945 року було досягнуто домовленості про створення Далекосхідної комісії та Союзної ради для Японії. До складу Далекосхідної комісії увійшли 11 держав – США, СРСР, Англія, Китай, Франція, Голандія, Канада, Нова Зеландія, Індія та Філіпіни. В завдання комісії входило формулювання політичної лінії, принципів та загальних засад, у відповідності до яких може здійснюватися виконання Японією її зобов'язань за умовами капітуляції. Важливе значення мало те, що для роботи комісії був прийнятий принцип односторонності великих держав – всі рішення приймалися більшістю голосів при умові співпадіння думок представників США, СРСР, Англії та Китаю [11]. Головнокомандувач окупаційними військами в Японії повинен був у своїй діяльності керуватися вказівками Далекосхідної комісії.

Союзна рада для Японії створювалася у складі представників чотирьох великих держав – США, СРСР, Англії та Китаю. Вона носила характер дорадчого орга-

© Семеніст І., 2011